www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Alka Joshi
THE PERFUMIST OF PARIS

Copyright © 2023 by Alka Joshi
All rights reserved including the right of reproduction in whole, or in part in any form.
This edition is published by arrangement with Harlequin Enterprises ULC.
This is a work of fiction. Names, characters, places and incidents are either the product of the author's imagination, or are used fictitiously, and any resemblance to actual persons, living or dead, business establishments, events, or locales are entirely coincidental."
Translation Copyright © 2025 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05590-0

ČUVAMO PRIRODU

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

ALKA DŽOŠI

MIRIS PARIZA

Prevela Branka Stamenković

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2025.

Za moju braću, Madupa i Pijuša Džošija, koji su me ubedili da krenem dalje nego što sam mogla i da sanjam.

I za sve one koji misle da nešto ne mogu – možete.

Miris je moćan čudotvorac koji vas vodi hiljadama kilometara daleko i kroz sve godine koje ste proživeli.

– HELEN KELER

Lepota mirisa je u tome da se on obraća vašem srcu, a nadamo se i tuđem.

– ELIZABET TEJLOR

LIKOVI

U Parizu

Rada Fonten: 32 godine, majka Aše i Šanti; pomoćnik u laboratoriji Kuće *Iv*, male firme za proizvodnju parfema u Parizu

Pjer Fonten: 42 godine, Radin muž; otac Aše i Šanti; arhitekta koji radi na Centru Pompidu u Parizu

Florans Fonten: 67 godina, Pjerova majka; potiče iz bogate pariske porodice; sada je član nekoliko upravnih odbora i komisija

Šanti Fonten: 9 godina, Radina i Pjerova ćerka

Aša Fonten: nepunih 7 godina, Radina i Pjerova ćerka

Matilda: 32 godine, Radina najstarija prijateljica iz Škole *Okland haus*; neudata; potiče iz bogate pariske porodice

Delfina Silberman: 60 godina, majstor parfimer u Kući *Iv*

Selest: Delfinina sekretarica

Mišel Legrand: Delfinin viši laboratorijski asistent u Kući *Iv*

Ferdi (Ferdinan): Delfinin laboratorijski asistent u Kući *Iv*

Iv di Boa: vlasnik Kuće *Iv*, male firme za proizvodnju parfema

Anjes: Matildina majka; nekadašnji hipik; krstarila je Indijom dok je demencija nije primorala da se vrati u Pariz

Antoan: Anjesin pokojni otac i Matildin deda; nekadašnji vlasnik ekskluzivne pariske parfimerije

U Agri

Hazi (55 godina) i Nasrin (54 godine), sestre i vlasnice *kote*, čuvene kuće zadovoljstva

Gospodin Meta: vlasnik indijske fabrike *atara*

Hari Šastri: 51 godina, Lakšmin bivši muž; stupio je u brak sa Lakšmi kada je imao 17 godina, ali ona ga je napustila dve godine kasnije; sada Hari poseduje fabriku mirisnih štapića u Agri

Binu: tinejdžerka, pomoćnica u kuhinji u *Kući zadovoljstva* Hazi i Nasrin

U Džajpuru

Kanta Agarval: 45 godina, žena Manua Agarvala; usvojiteljka Nikija, Radinog biološkog sina

Manu Agarval: 45 godina, Kantin muž; usvojitelj Nikija; upravnik poslova objekata Gradske palate u Džajpuru

Niki Agarval: 17 godina, usvojeni sin Kante i Manua; Radin biološki sin

Badžu: stari porodični sluga Kante i Manua

Sasudži: Kantina svekrva; kada se direktno obraća svekrvi, žena je iz poštovanja naziva *sasudži*

Munči: starac iz malog sela Adžar koji je Lakšmi naučio kako da crta, a Radu kako da meša boje

U Šimli

Lakšmi Kumar: 49 godina, Radina starija sestra; upravnica Isceliteljskog vrta ledi Reding u Šimli; honorarno radi sa svojim mužem, doktorom Džajem Kumarom na javnoj klinici u Šimli

Malik: 27 godina, nekada je pomagao Lakšmi u njenom poslu u Džajpuru; sad vodi Isceliteljski vrt u Šimli

Džaj Kumar: 61 godina, Lakšmin muž; lekar u Bolnici ledi Bredli u Šimli; nekadašnji drug Samira Singa sa Oksforda

Nimi: 29 godina, udata za Malika; majka Čulua i Reke (iz prethodnog braka); živi u porodičnoj zajednici u Lakšminoj i Džajevoj kući

Mado Sing: aleksandrijski papagaj kojeg je Maliku pre 19 godina poklonila džajpurska maharani Indira

U Americi

Parvati Sing: 54 godine, žena Samira Singa; majka Ravija i Govinda Singa; u daljem srodstvu sa džajpurskom kraljevskom porodicom; nekadašnja matrona džajpurskog visokog društva

Samir Sing: 61 godina, muž Parvati Sing i otac Ravija i Govinda Singa; nekadašnji čuveni džajpurski arhitekta iz porodice koja pripada visokoj radžputskoj kasti; sada vodi uspešan biznis s nekretninama u Los Anđelesu

Ravi Sing: 36, sin Parvati i Samira Sing; oženjen Šilom Šarmom; otac dve ćerke; radi u porodičnom poslu s nekretninama u Los Anđelesu

Šila Sing: 34 godine, udata za Ravija Singa; majka dve ćerke; u Los Anđelesu živi u porodičnoj zajednici sa svekrom i svekrvom

PROLOG

„Zamisli da sa prijateljima trčiš kroz polja žbunja lavande. Da se igrate žmurke između leja stabljika jasmina." Antoan je zatvorio oči. „Prijatelj ti golica nos jednom vlati trave i, samo na osnovu njenog mirisa, ti znaš da ona potiče sa farme u podnožju brda, a ne sa one na vrhu. Zamisli da bereš potpuno zreo paradajz u majčinoj bašti kako bi udahnuo njegov miris." Uzdahnuo je. „E, tako je bilo odrastati u Grasu."

Nisam morala to da zamišljam. Delikatan miris cveta kane dočekivao me je na putu ka obali seoske reke na kojoj sam prala veš. Voda mi je išla na usta od mirisa zrelog manga u kojem je Prem uživao dok su njegovi bikovi mleli pšenicu i kukuruz u brašno. I trenutak pre nego što sam bogu Ganeši* podnosila žrtvu u vidu najlepše imovine – lista *pipala* na kome su bili naslikani Rada** i Krišna***, a koji je za mene napravio Munčidži – duboko sam udisala miris sandalovine i sklapala šake u molitvu za sreću.

Baš kao i Antoanove, i moje uspomene bile su prožete mirisima. Kao i moje tajne.

---

* Hinduistički bog uspeha i mudrosti, zaštitnik pisanja i učenja. Na slikama i skulpturama predstavljen je sa glavom slona. (Prim. lekt.)

** U hinduizmu, Rada je božanska figura i omiljena pratilja i voljena boga Krišne. Smatra se oličenjem ljubavi, odanosti i simbol je božanske ljubavi prema bogu. Pominje se i kao avatar Lakšmi, indijske boginje sreće i lepote. Prati Krišnu u svim njegovim inkarnacijama. (Prim. lekt.)

*** Jedno od najvažnijih i najobožavanijih božanstava u hinduizmu. Smatra se osmim avatarom (inkarnacijom) boga Višnua, koji je zaštitnik univerzuma. Krišna je simbol ljubavi, milosti, saosećanja i božanske mudrosti. Predstavljen je uvek sa sviralom u rukama i paunovim perom u kosi. (Pri. lekt.)

PRVI DEO

Evropljani su nekada zlatom plaćali karanfiliće koji su se uzgajali na jugu Indije kako bi tim začinom mogli da pospu podove, sa kojih bi on upio smrad njihovih stopala.

Pariz
2. septembar 1974.

Podigla sam slušalicu nakon prvog zvona. Znala sam da će zvati. Uvek zove za njegov rođendan. Ne da bi me podsetila na dan u kome je došao na ovaj svet, već da bi mi dala do znanja da se toga ne sećam samo ja.

„Džidži?" Govorim tiho. Ne želim da probudim Pjera i devojčice.

„*Kaisi ho, choti behen?*", rekla je moja sestra. Začula sam radost u njenom glasu i odgovorila na isti način. Lepo je čuti Lakšmin nežan hindi ovde u mom pariskom stanu, koji je od nje udaljen šest i po hiljada kilometara. Oduvek sam je zvala *džidži – velika sestra* – ali ona mene nije uvek zvala *čoti behen*. Malik me je zvao *malom sestrom* kada sam ga u Džajpuru upoznala pre osamnaest godina, a on nije čak bio ni u krvnom srodstvu sa mnom i džidži. Bio je prosto njen šegrt. Moja sestra je počela da me oslovljava kao *čoti behen* kasnije, nakon što je u Džajpuru sve krenulo naopako i primoralo nas da sebi stvorimo novi dom u Šimli.

Danas će moja sestra govoriti o svemu izuzev o onome zbog čega me je zvala. To je jedino što je uspela da smisli, kako bi bila sigurna da ću tog posebnog datuma ustati iz kreveta, ne bi li me sprečila da potonem u mrak svakog drugog septembra, na dan kada je rođen moj sin Niki.

Tu tradiciju je započela prve godine nakon što sam se odvojila od njega, 1957. godine. Imala sam samo četrnaest godina. Džidži je došla u moj internat s punom korpom za piknik i udesila da me upraviteljka pusti sa časova. Tek smo se nedavno bili doselili iz Džajpura u Šimlu, i ja sam se još navikavala na naš novi dom. Mislim da se od svih nas jedino Malik lako privikao na hladne temperature i redak vazduh Himalaja, ali viđala sam ga retko, pošto je i sam bio opterećen školskim obavezama u Dečačkoj školi biskupa Kotona.

U trenutku u kome se džidži pojavila pred vratima i uputila mi osmeh, bila sam na času istorije. Nakon što sam iskoračila iz učionice, kazala je: „Dan je tako lep, Rado. Da odemo u šetnju?“ Pogledala sam svoj vuneni blejzer, suknju i uske kožne cipele, i zapitala se šta ju je spopalo. Ona se nasmejala i rekla mi da bih mogla da se presvučem u odeću koju nosim na kampovanje u prirodi, što naš nastavnik fizičkog organizuje svakog meseca. Probudila sam se s teretom u grudima i želela sam da kažem *ne*, ali, nakon što sam joj ugledala lice, bilo mi je jasno da je ne mogu odbiti. Napravila je moja omiljena jela za piknik: *maki ki roti* bogat *gijem*, *palak panir*, tako kremast da sam uvek morala da uzmem repete, vegetarijansku *kormu*, i *čole*, kari od bubrežastog pasulja uz obilje svežeg korijandera.

Tog dana šetale smo uz brdo Džaku. Govorila sam joj o tome koliko prezirem matematiku, ali volim svog slatkog, starog nastavnika. Kako moja cimerka Matilda zvižduće u snu. Džidži mi je rekla da je Mado Sing, Malikov aleksandrijski papagaj koji govori, počeo da uči neke reči pandžabija. Donosila ga je na javnu kliniku kako bi zabavila pacijente dok su čekali da ih ona ili doktor Džaj pregledaju. „Brđani su ga učili rečima koje koriste kako bi dozvali ovce, a on sad iste te reči koristi da bi okupio pacijente u čekaonici!“ Nasmejala se i zbog toga sam se

osetila lagodnije. Oduvek mi se sviđao njen smeh; zvuči poput zvona na hramovima kojima vernici zvone kako bi dobili blagoslov *bagvana*.

Kada smo stigle do hrama na vrhu staze, zastale smo kako bismo jele i posmatrale majmune koji su se igrali na drveću. Nekoliko smelih makaki majmuna osmatralo je naš ručak s udaljenosti od samo nekoliko metara. Kada sam počela da joj prepričavam Šekspirovu dramu koju smo vežbali u školi, naglo sam zastala jer sam se prisetila drama koje smo Ravi i ja nekad zajedno vežbali, pre nego što smo vodili ljubav. Kad sam se zaledila, ona je znala da je vreme da preusmeri razgovor na neku manje opasnu teritoriju, pa je vešto prešla na priču o tome koliko je puta pobedila doktora Džaja u bekgemonu.

„Puštam Džaja da misli kako pobeđuje, dok ne shvati da ne pobeđuje." Lakšmi se osmehnula.

Sviđao mi se doktor Kumar (koga smo Malik i ja zvali doktor Džaj), lekar koji je vodio računa o meni ovde u Šimli dok sam bila trudna s Nikijem. Ja sam prva primetila da ne može da skine pogled s Lakšmi, ali ona je to negirala; smatrala je da su njih dvoje tek dobri prijatelji. A sad su on i moja sestra u braku već deset godina! Bilo joj je dobro s njim – bolje nego s bivšim mužem. Naučio ju je da jaše konja. U početku se plašila da bude visoko iznad zemlje (potajno mislim da se plašila gubitka kontrole), ali sad ne može ni da zamisli život bez svog omiljenog uškopljenika Čandre.

Toliko sam se izgubila u sećanjima na oštar miris Šimlinih borova, svežeg sena u kome je uživao Čandra, miris antiseptične kolonjske vode od limete koji se osećao na kaputu doktora Džaja da nisam čula Lakšmino pitanje. Ponovila ga je. Moja sestra zna kako da pokaže beskrajno strpljenje – morala je dovoljno dugo da ga pokazuje onim otmenim damama Džajpura čija je tela satima ukrašavala kana pastom.

Pogledala sam na časovnik na zidu dnevne sobe. „Pa, za sat vremena ću probuditi devojčice i napraviti im doručak." Prišla sam balkonskim prozorima kako bih pomerila draperije. Danas je oblačno, ali nešto toplije nego juče. Na ulici ispod mene moped se probijao između parkiranih automobila. Stariji gospodin zveckao je ključevima koje je

držao u ruci, pa otključao vrata svoje radnje na nekoliko metara od ulaza u našu stambenu zgradu. „Devojčice i ja mogle bismo da prošetamo pre nego što odemo do metroa."

„Zar ih neće dadilja odvesti u školu?"

Okrećući se od prozora, objasnila sam džidži da smo iznenada morali da otpustimo dadilju, pa je zadatak odvođenja mojih ćerki u Međunarodnu školu pao na mene.

„Šta se desilo?"

Dobro je da džidži ne može videti kako su mi obrazi pocrveneli. Sramota me je da priznam kako je Šanti, moja devetogodišnja ćerka, udarila dadilju po ruci, a Jasmin je uradila ono što bi uradila bilo kom svom detetu u Alžiru: ošamarila je Šanti. Čak i dok to izgovaram, osećam žaoke krivice kako mi probadaju nežnu kožu tik ispod pupka. Kakva to majka podiže dete koje napada druge ljude? Zar je nisam naučila šta je dobro a šta loše? Da li je to zbog toga što je zapostavljam, što više volim udobnost posla nego vaspitavanje devojčice koja pred mene postavlja izazove sa kojima nisam sigurna da mogu da se izborim? Zar Pjer to nije i nagovestio? Skoro da ga mogu čuti kako govori: „To se dešava kada je majci posao važniji od porodice." Stavila sam ruku na čelo. Oh, zašto je otpustio Jasmin pre nego što je razgovarao sa mnom? Nisam čak imala šansu ni da shvatim šta se desilo, a sad moj muž očekuje da joj nađem zamenu. Zašto ja moram da pronađem rešenje za problem koji nisam izazvala?

Sestra me pita kako ide posao. To je bezbednija teritorija. Osećaj nelagodnosti zamenjuje uzbuđenje. „Radim na jednoj formuli za Delfinu, za koju ona smatra da će biti omiljen miris sledeće sezone. Trenutno sam kod trećeg pokušaja. To kako ona prosto zna na koji način da umanji sadržaj jednog sastojka i doda jedva malo nekog drugog kako bi miris bio dobar prosto je neverovatno, džidži."

O mirisima mogu da govorim bez kraja i konca. Kada mešam neku formulu, mogu proći i sati pre nego što zastanem i osvrnem se oko sebe, protegnem vrat ili izađem iz laboratorije kako bih uzela čašu vode i popričala sa Selest, Delfininom sekretaricom. Selest me često